

U C H W A Ł A
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 19 listopada 2009 r.

**w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz
ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Senat wnosi do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Jednocześnie upoważnia senator Grażynę Sztark do reprezentowania Senatu w pracach nad projektem.

MARSZAŁEK SENATU

Bogdan BORUSEWICZ

USTAWA

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks pracy oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych

Art. 1.

W ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) uchyla się art. 103;
- 2) po art. 103 dodaje się art. 103¹ – 103⁵ w brzmieniu:

"Art. 103¹. § 1. Przez podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracownika rozumie się zdobywanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności pozostających w związku z wykonywaną pracą, z inicjatywy pracodawcy albo za jego zgodą.

§ 2. Pracownikowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe przysługują urlop szkoleniowy i zwolnienie z całości lub części dnia pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia, na czas niezbędny, by punktualnie przybyć na obowiązkowe zajęcia oraz na czas ich trwania.

Art. 103². § 1. Pracownikowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe przysługuje urlop szkoleniowy w wymiarze:

- 1) 6 dni – dla pracownika przystępującego do egzaminów eksternistycznych,
- 2) 6 dni – dla pracownika przystępującego do egzaminu maturalnego,

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252 i Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 10, poz. 71, Nr 68, poz. 610, Nr 86, poz. 732 i Nr 167, poz. 1398, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 133, poz. 935, Nr 217, poz. 1587 i Nr 221, poz. 1615, z 2007 r. Nr 64, poz. 426, Nr 89, poz. 589, Nr 176, poz. 1239, Nr 181, poz. 1288 i Nr 225, poz. 1672, z 2008 r. Nr 93, poz. 586, Nr 116, poz. 740, Nr 223, poz. 1460 i Nr 237, poz. 1654 oraz z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 116, poz. 740, Nr 98, poz. 817, Nr 99, poz. 825, Nr 115, poz. 958.

- 3) 6 dni – dla pracownika przystępującego do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe,
- 4) 10 dni w ostatnim roku studiów – na przygotowanie pracy dyplomowej oraz przygotowanie się i przystąpienie do egzaminu dyplomowego.

§ 2. Urlopu szkoleniowego udziela się w dni, które są dla pracownika dniami pracy, zgodnie z obowiązującym go rozkładem czasu pracy.

Art. 103³. Pracodawca może przyznać pracownikowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe dodatkowe świadczenia, w szczególności pokryć opłaty za kształcenie oraz koszty przejazdu i podręczników.

Art. 103⁴. § 1. Pracodawca zawiera z pracownikiem podnoszącym kwalifikacje zawodowe umowę określającą wzajemne prawa i obowiązki stron.

§ 2. Umowa, o której mowa w § 1, nie może zawierać postanowień mniej korzystnych dla pracownika niż przepisy niniejszego rozdziału.

Art. 103⁵. § 1. Pracownik podnoszący kwalifikacje zawodowe, który:

- 1) bez uzasadnionych przyczyn nie podejmie albo przerwie podnoszenie kwalifikacji zawodowych,
 - 2) w trakcie podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub po jego ukończeniu, w terminie określonym w umowie, o której mowa w art. 103⁴, nie dłuższym niż 3 lata, rozwiąże stosunek pracy za wypowiedzeniem albo z którym pracodawca rozwiąże stosunek pracy bez wypowiedzenia z jego winy
- jest obowiązany do zwrotu kosztów poniesionych przez pracodawcę na ten cel w wysokości proporcjonalnej do czasu pracy po ukończeniu podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub czasu pracy w czasie ich podnoszenia.

§ 2. Pracownik nie ma obowiązku zwrotu kosztów, o których mowa w § 1, mimo rozwiązania stosunku pracy, jeżeli zostało ono spowodowane:

- 1) szkodliwym wpływem wykonywanej pracy na zdrowie pracownika, stwierdzonym orzeczeniem lekarskim wydanym w trybie odrębnych przepisów, w razie gdy pracodawca nie przeniósł go do innej pracy odpowiedniej ze względu na stan zdrowia i kwalifikacje zawodowe w terminie wskazanym w orzeczeniu lekarskim,
- 2) ciężkim naruszeniem przez pracodawcę podstawowych obowiązków wobec pracownika,

- 3) brakiem możliwości dalszego zatrudnienia ze względu na niepełnosprawność lub utratę zdolności do wykonywania dotychczasowej pracy,
- 4) przeprowadzeniem się pracownika do innej miejscowości w związku ze zmianą miejsca zatrudnienia małżonka,
- 5) przeprowadzeniem się pracownika do innej miejscowości ze względu na zawarcie związku małżeńskiego z osobą zamieszkałą w tej miejscowości."

Art. 2.

W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, z późn. zm.²⁾) w art. 21 w ust. 1 pkt 90 otrzymuje brzmienie:

"90) wartość świadczeń przyznanych zgodnie z odrębnymi przepisami przez pracodawcę na podnoszenie kwalifikacji zawodowych i wykształcenia ogólnego pracownika, z wyjątkiem wynagrodzeń otrzymywanych za czas urlopu szkoleniowego oraz za czas zwolnień z całości lub części dnia pracy, przysługujących pracownikom podejmującym naukę lub podnoszącym kwalifikacje zawodowe,".

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 22, poz. 270, Nr 60, poz. 703, Nr 70, poz. 816, Nr 104, poz. 1104, Nr 117, poz. 1228 i Nr 122, poz. 1324, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 8, poz. 64, Nr 52, poz. 539, Nr 73, poz. 764, Nr 74, poz. 784, Nr 88, poz. 961, Nr 89, poz. 968, Nr 102, poz. 1117, Nr 106, poz. 1150, Nr 110, poz. 1190, Nr 125, poz. 1363 i 1370 i Nr 134, poz. 1509, z 2002 r. Nr 19, poz. 199, Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676, Nr 78, poz. 715, Nr 89, poz. 804, Nr 135, poz. 1146, Nr 141, poz. 1182, Nr 169, poz. 1384, Nr 181, poz. 1515, Nr 200, poz. 1679 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 45, poz. 391, Nr 65, poz. 595, Nr 84, poz. 774, Nr 90, poz. 844, Nr 96, poz. 874, Nr 122, poz. 1143, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 166, poz. 1608, Nr 202, poz. 1956, Nr 222, poz. 2201, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 29, poz. 257, Nr 54, poz. 535, Nr 93, poz. 894, Nr 99, poz. 1001, Nr 109, poz. 1163, Nr 116, poz. 1203, 1205 i 1207, Nr 120, poz. 1252, Nr 123, poz. 1291, Nr 151, poz. 1596, Nr 162, poz. 1691, Nr 210, poz. 2135, Nr 263, poz. 2619 i Nr 281, poz. 2779 i 2781, z 2005 r. Nr 25, poz. 202, Nr 30, poz. 262, Nr 85, poz. 725, Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 102, poz. 852, Nr 143, poz. 1199 i 1202, Nr 155, poz. 1298, Nr 164, poz. 1365 i 1366, Nr 169, poz. 1418 i 1420, Nr 177, poz. 1468, Nr 179, poz. 1484, Nr 180, poz. 1495 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 46, poz. 328, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 107, poz. 723, Nr 136, poz. 970, Nr 157, poz. 1119, Nr 183, poz. 1353 i 1354, Nr 217, poz. 1588, Nr 226, poz. 1657 i Nr 249, poz. 1824, z 2007 r. Nr 35, poz. 219, Nr 99, poz. 658, Nr 115, poz. 791 i 793, Nr 176, poz. 1243, Nr 181, poz. 1288, Nr 191, poz. 1361 i 1367, Nr 192, poz. 1378 i Nr 211, poz. 1549, z 2008 r. Nr 97, poz. 623, Nr 141, poz. 888, Nr 143, poz. 894, Nr 209, poz. 1316, Nr 220, poz. 1431 i 1432, Nr 223, poz. 1459 i Nr 228, poz. 1507 oraz z 2009 r. Nr 3, poz. 11, Nr 6, poz. 33, Nr 19, poz. 100, Nr 69, poz. 587, Nr 79, poz. 666, Nr 91, poz. 741, Nr 97, poz. 800, Nr 115, poz. 964, Nr 125, poz. 1035 i 1037, Nr 127, poz. 1052, Nr 157, poz. 1241, Nr 161, poz. 1278 i Nr 168, poz. 1323.

Art. 3.

Do pracowników, którzy rozpoczęli podnoszenie kwalifikacji zawodowych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 4.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Ustawa wykonująca wyrok Trybunału Konstytucyjnego

Projektowana ustawa stanowi wykonanie obowiązku dostosowania systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 marca 2009 r. (sygn. akt K 28/08), stwierdzającego niezgodność art. 103 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy – z art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne.

Sentencja wyroku opublikowana została w Dz. U. z 2009 r. Nr 58, poz. 485 (dzień publikacji wyroku – 10 kwietnia 2009 r.). Pełny tekst wyroku, wraz uzasadnieniem – w OTK Z.U. z 2009 r. Nr 3A, poz. 28.

2. Przedmiot i istota rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego

2.1. Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności art. 103 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy – z art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Art. 103 kodeksu pracy brzmi następująco: „W zakresie i na warunkach ustalonych, w drodze rozporządzenia, przez Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Pracy i Polityki Socjalnej pracodawca ułatwia pracownikom podnoszenie kwalifikacji zawodowych”.

Jest to przepis materialny, który nakłada na pracodawcę obowiązek ułatwiania pracownikom podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Jednocześnie, przepis ten jest przepisem upoważniającym dwóch ministrów do wydania rozporządzenia ustalającego zakres i warunki, na jakich pracodawca ułatwia pracownikom podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Upoważnienie to pozbawione jest jednak wytycznych.

Art. 92 ust. 1 Konstytucji stanowi, iż „Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu”.

Upoważnienie zawarte w art. 103 kodeksu pracy określa organ właściwy do wydania rozporządzenia (dwaj ministrowie), oraz bardzo ogólne określenie zakresu spraw przekazanych do uregulowania (zakres i warunki ułatwiania pracownikom przez pracodawcę podnoszenia kwalifikacji zawodowych). Brak jest natomiast wytycznych dotyczących treści tego aktu. Stwierdzenie, że w zakresie i na warunkach ustalonych przez Ministra (...) pracodawca ułatwia pracownikom podnoszenie kwalifikacji zawodowych, jest niewystarczające do wydania zgodnego z Konstytucją aktu wykonawczego. Jest to odesłanie o charakterze blankietowym”.

Wytycznych dotyczących treści owego aktu trudno też doszukać się w innych przepisach kodeksu pracy, bowiem regulacje w nich zawarte (np. art. 17) dotyczące podnoszenia kwalifikacji zawodowych są zbyt ogólne.

Brak wytycznych – zdaniem TK – stanowi wystarczający warunek uznania niekonstytucyjności upoważnienia, nawet jeżeli pozostałe wymagania, o których mówi art. 92 Konstytucji, zostaną spełnione.

2.2. Zakwestionowany przepis traci moc obowiązującą z upływem 12 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw, to znaczy, że ostatnim dniem jego obowiązywania jest 10 kwietnia 2010 r.

3. Cele i zakres projektowanej ustawy

Mając na uwadze konieczność wykonania wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 marca 2009 r., kierując się jego sentencją oraz uzasadnieniem, proponuje się w ustawie – Kodeks pracy uchylenie art. 103 oraz dodanie art. 103¹–103⁵.

Propozycja ta zakłada uregulowanie w ustawie (a nie w rozporządzeniu) i tylko w ustawie istotnych elementów stosunku między pracodawcą a pracownikiem w zakresie ich praw i obowiązków związanych z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych pracownika. Oznacza to zbędność konstruowania upoważnienia ustawowego do wydania rozporządzenia.

Propozycja ma na celu uregulowanie w kodeksie tylko najważniejszych spraw, związanych z prawami i obowiązkami stron, a wynikających z udzielenia płatnego urlopu szkoleniowego (zwolnienia) i ewentualnego przyznania innych świadczeń. Szczegółowe kwestie – zgodnie z potwierdzaną przez Konstytucję zasadą wolności, w tym wolności pracy (art. 30 i 65) – proponuje się pozostawić woli stron wyrażonej w umowie.

Pewna ustawowa regulacja jest jednak niezbędna ze względu na zobowiązania prawnomiędzynarodowe Rzeczypospolitej (konwencje MOP: nr 140 z 1974 r. dotycząca płatnego urlopu szkoleniowego i nr 142 z 1975 r. dotycząca roli poradnictwa i kształcenia zawodowego w rozwoju zasobów ludzkich).

Konwencją nr 142 Rzeczpospolita zobowiązała się do wdrożenia płatnych urlopów szkoleniowych. W kodeksie pracy należało więc zobowiązać pracodawców do udzielenia pracownikowi podnoszącemu kwalifikacje zawodowe płatnego urlopu lub zwolnienia z całości lub części dnia pracy. W porównaniu z dotychczasowymi przepisami proponuje się „urealnienie” zwolnień z całości lub części dnia pracy. Zamiast określać je w dniach, zaproponowano by przysługiwały one „na czas trwania” zajęć oraz „na czas niezbędny by punktualnie na nie przybyć”. Ponadto proponuje się utrzymanie urlopów szkoleniowych na przygotowanie się i przystąpienie do egzaminów, oraz na przygotowanie pracy dyplomowej.

Pozostawiono też regulację dotyczącą zwrotu przez pracownika ponoszonych przez pracodawcę kosztów urlopów, zwolnień i świadczeń, w sytuacji gdy pracownik przerwie szkolenie lub rozwiąże po takim szkoleniu stosunek pracy. Należy zwrócić uwagę, że proponowany art. 103⁵ § 2 jest w zasadzie powtórzeniem dotychczasowego § 6 ust. 4 rozporządzenia wydanego na podstawie zakwestionowanego upoważnienia ustawowego. Ustęp ten określa przypadki, w których pracownik, rozwiązując stosunek pracy, nie ma obowiązku zwrotu kosztów szkolenia. Jednakże w porównaniu z dotychczasową regulacją, dodano kolejną przesłankę, która mimo rozwiązania przez pracownika stosunku pracy, zwalnia go z obowiązku zwrotu kosztów szkolenia (art. 103⁵ § 2 pkt 2 – ciężkie naruszenie przez pracodawcę podstawowych obowiązków wobec pracownika).

Projekt zrównuje też reguły dotyczące urlopów i zwolnień pracowników, którzy podnoszą kwalifikację tylko „za zgodą” pracodawcy, z tymi, którzy podnoszą kwalifikacje „z inicjatywy” pracodawcy (zrównania tego wymaga konwencja nr 142).

Niezbędną konsekwencją proponowanej nowelizacji jest też nowelizacja przepisów, które odsyłają do przepisów wydanych na podstawie dotychczasowego art. 103 k.p. lub które regulują sprawy związane z kształceniem zawodowym. Chodzi tu o art. 21 ust. 1 pkt 90 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, który zwalnia z podatku wartość świadczeń przyznanych pracownikowi na naukę i kształcenie zawodowe.

Zaproponowany przepis przejściowy umożliwi kontynuację dotychczasowych szkoleń i wynikających z nich zobowiązań na „starych” zasadach. W przeciwnym przypadku mogłoby to oznaczać konieczność zmiany (renegocjacji) wielu umów.

4. Konsultacje

Uwagi do projektu zgłosili: Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Minister Edukacji Narodowej, Minister Sprawiedliwości, a także OPZZ, NSZZ Solidarność, Forum Związków Zawodowych, KPP Lewiatan i Konfederacja Pracodawców Prywatnych.

Główny Inspektor Pracy oraz Sekretarz KIE poinformowali w pismach, że nie zgłaszają uwag.

Uwzględniono znaczną część uwag Ministra Pracy, dotyczących m.in. usunięcia z projektu nazw różnych form szkoleń i studiów (formy szkolne, pozaszkolne, stacjonarne,

niestacjonarne, zaoczne itp.) oraz zrównania praw pracowników podnoszących kwalifikacje „z inicjatywy” oraz „za zgodą” pracodawcy.

Uwzględniono też propozycje związków pracodawców oraz związków pracowników, by utrzymać regulację, która wyraźnie przewiduje „odpracowanie” przez pracownika kosztów szkolenia oraz określa maksymalny okres tego odpracowania.

5. Skutki finansowe wykonania projektowanej ustawy

Ustawa nie powoduje skutków finansowych dla budżetu państwa.

6. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU
Mikołaj Dowgielewicz

Min.MD/4747/2009/DP/jf,ak

Warszawa, dnia 13 października 2009 r.

Pan Senator
Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senat Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

W związku z przedłożonym projektem ustawy o zmianie ustawy Kodeks pracy oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych chciałbym uprzejmie poinformować, że materia legislacyjna regulowana przez projekt ustawy nie jest objęta prawem Unii Europejskiej, i że nie zgłaszam uwag do przedłożonego projektu.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości
Pan Radosław Mleczeko
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Pan Maciej Grabowski
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Finansów

IP. 080001AK64
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
PODSEKRETARZ STANU

Maciej Stupaniak